

Hava Müdafaa Genel Komutanlığının kaldırılmasına dair Kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Bütçe Komisyonları raporları (1/691)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1538

1. II. 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Hava Müdafaa Genel Komutanlığının lağvına dair Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 26 . I . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçe ve ilişiğiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
Ş. Günaltay

GEREKÇE

1. Bugünün stratejik ve teknik ihtiyaçları hava savunmasını elinde hava silâhı bulunan, bir teşkilâtta birleştirmeyi icabettirmektedir. Bugünkü «Hava Müdafaa Genel Komutanlığı» yalnız yerdeki uçaksavar ve pasif korunma işlerini düzenlemektedir. Hava kuvvetlerimizin çapı ise bu komutanlık emrine uçak verilmesine müsait bulunmaktadır. Aynı bir hava kuvveti teşkil edilerek bu makama başlamak ise hem malî imkânsızlıklardan hem de bunların bakım ve ikmal işleri için yeni tesisler yapmayı gerektireceğinden dolayı mümkün-görülmemektedir. Bu itibarla yeni masraflara girmeden ve mevcut teşkilâtımızdan faydalanarak, hava kuvvetlerini merkezinde bulunduran Hava Kuvvetleri Komutanlığına yurt içinin havaya karşı korunması sorumluluğunu da vererek bu işi bir elde toplamak lâzımlıdır.

2. Bilhassa günün teknik icapları yurdun muhtelif yerlerinde kurulacak radarlı hava taktik kontrol merkezleri vasıtası ile gerek havadaki uçakları ve gerek yerdeki uçaksavar teşkilleri aynı merkezden idare etmeyi icabettirmektedir. Bu merkezler aynı zamanda yurdun bütün derinliğini de hava tehlikesinden haberdar edecektir. Bu hale göre de lüzumlu görülecek bölgelerin bu maksatla silâhbaşı edilmesi ve bölgelerdeki uçaksavar teşkillerinin ve bunlara yönetilecek hava kuvvetlerinin aynı maksat çerçevesi içersinde bir elden sevk ve idare edilebilmeleri için bu teşkillerin bir elde toplanmaları gerekmektedir. Bu elin de; yukarıda açıklandığı gibi Hava Kuvvetleri Komutanlığı olması, radarlara en çok muhtaç olan ve bu vasıtaları elinde bulunduran bir teşekkül bulunması dolayısıyla tabii görülmektedir. Bu esas asri ordularda bugünkü tekniğin icabı olarak kabul ve tetkik edilmiş bulunmaktadır. Ancak, hava kuvvetlerimizin çapı bütün yurt sathının her yerine, her zaman kuvvet tahsis etmeyi, mümkün kılanıyacağı ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı daha çok seyyar hava kuvvetlerini sevk ve idare etmek zorunda bulunacağı cihetle yurt içindeki pasif korunma işlerinin Bakanlıklar ve bunlara bağlı geniş bir teşkilâtla muhabere ederek kurulması ve uçaksavar silâhlarının ikmal, iase, sicil ve diğer tefarruât işlerinin de bu komutanlık tarafından yürütülmek istenmesi onun esas olan havadaki vazifelerini aksatacaktır. Bu itibarla pasif korunma işleri ve uçaksavar teşkilleri ait eğitim, ikmal, bakım ve her türlü idari muameleler daha çok kara ile ilgili vazifeler olarak mütalâa edilmektedir. Bu hale göre uçaksavarların uçaklarla birlikte düşman uçaklarına karşı yalnız muhaberelerinin sevk ve idaresi Hava Kuvvetleri Komutanlığına, diğer işleri ile

yurt için pasif korunma hazırlıklarının da Kara Kuvvetleri Komutanlığına gördürülmesi lâzım ve uygun olacaktır.

3. Bu durum yukardaki izahata nazaran daha ziyade stratejik ve teknik mülâhazalara dayanan sebeplere göre halen yürürlükte bulunan 3231 sayılı Hava Müdafaa Genel Komutanlığı teşkil ve vazifeleri hakkındaki kanunun tadili ve Hava Müdafaa Genel Komutanlığının lâğvı zaruri görülmekle ilişik Kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Millî Savunma Bakanlığının Hava Savunma işlerini nasıl düzenleyeceğine ait izahlar (Tasarıya ek)

1. 3231 sayılı Kanunun 5 nci maddesindeki Yüksek Hava Müdafaa Komisyonunun vazifeleri şu tarzda tertiplenebilir:

A) Bu komutanlığın pasif korunmaya ve uçaksavar teşküllerinin yetiştirilmesine ait vazifelerini Kara Kuvvetleri Komutanı deruhde edecek, hava savunma sorumluluğu ve uçaksavarların uçaklarla müşterek sevk ve idaresi Hava Kuvvetleri Komutanlığına tevdi olunacaktır.

B) Yüksek Hava Müdafaa Komisyonunun Başkanı yine Genelkurmay Başkanı ve Kara Kuvvetleri Komutanı komisyonun asbaşkanı, Hava Kuvvetleri Komutanı da askerî üyesi olacaktır.

C) Barışta Kara Kuvvetleri Komutanlığına bağlanacak olan uçaksavar teşküllerinin eğitimi ve her türlü idari işleri bu komutanlığa bağlı Topçu Dairesi tarafından düzene konacaktır.

D) Hava Müdafaa Genel Komutanlığındaki özel mahkeme Kara Kuvvetleri Komutanlığına verilmek suretiyle tertiplenecektir.

2. Böylece Hava Müdafaa Genel Komutanlığının kaldırılması yeni icaplara uyularak hava savunma işinin daha teknik olarak düzene sokulması ve bunun vazifelerinin Millî Savunma Bakanlığı tarafından yukarda açıklandığı şekilde tanzimi mümkün ve günün icaplarına uygun bir şekil olur.

Millî Savunma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. 1/691

Karar No. 20

9 . II . 1950

Yüksek Başkanlığa

Hava Müdafaa Genel Komutanlığının lâğvına dair Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 26 . I . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan 3.I.1950 tarihinde komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı, komisyonumuzun 6 . II . 1950 tarihindeki toplantısında; Millî Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Harekât Dairesi Başkanı Korgeneral Yümnü Üresin ve Personel Dairesi Başkanı Korgeneral Şükrü Kanatlı ve Hava Genel Komutanlığı temsilcisi huzuriyle okunup incelendi.

Millî Savunma Bakanının izahatı ve onu tamamlayan Harekât Dairesi Reisi Korgeneral Yümnü Üresin izahatları ve komisyon üyelerinin vakti olan mütaaddit sorularına; Sayın Korgeneralin verdiği cevaplar üzerine teklif edilen tasarı üzerinde yapılan uzun görüşmeler sonunda

Hükümet teklifinin yerinde ve isabetli olduğuna ittifakla karar verildi.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Savunma Ko. Baş.
Kastamoonu
Korgl. A. Alptdoğan

Kâtip
Ankara
M. Aksoley
İmzada bulunamadı

Balikesir
Orgl. İzzettin Çalışlar

Çankırı
Gl. Z. Soydemir

Erzurum
E. Sabri Akgöl

Sözcü
Hatay
Gl. E. Durukan

Ankara
Korgal. N. Tınaz

Çankırı
Dr. A. Arkan

Erzincan
Z. Ağca

İmzada bulunamadı
Erzurum
Gl. V. Kocagüney

Gaziantep
Gl. A. Atl
İstanbul
Orgl. S. Cahit Toydemir

Gümüşane
Ş. Erdoğan
Kayseri
Gl. Avım

Konya
Dr. H. Alataş
Seyhan
S. Tekelioğlu

Ordu
Amiral H. Gökdalay
Van
R. Oktar

Bütçe Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/691
Karar No. 95

9 . III . 1950

Yüksek Başkanlığa

Hava Müdafaa Genel Komutanlığının lâğvı hakkında Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 1 . N . 1950 tarihli ve 71/1538 sayılı tezkeresiyle Yüksek Başkanlığa sunulan kanun tasarısı Millî Savunma Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Millî Savunma Bakanı Hüsnü Çakır ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

3231 sayılı Kanun ile kurulmuş olan Hava Savunma Genel Komutanlığının teknik sebepler v e askeri teşkilâtın yeni icap ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi karşısında kaldırılarak bu Komutanlığa ait görevlerin yeni esaslar dairesinde mercilendirilmesi zaruretini meydana çıkardığından tasarının bu maksatla hazırlandığı anlaşılmış ve alınan izahlara göre Komisyonumuzca da kabule değer görülmüştür.

Ancak kanun tasarısı Hava Savunma Genel Komutanlığını ihdas eden 3231 sayılı Kanunu yürürlükte bırakılarak munhasıran Komutanlığın kaldırıldığı hükmü koymakta ve bahsi geçen kanunda bunun dışında kalan hükümlerin Millî Savunma Bakanlığınca tesbit olunacak

esaslar dairesinde düzenleneceğini mevcut tüzük ve yönetmeliklerine de atıf yapmak suretiyle ifade etmekte olup bu şekil kanun tekniğine uygun görülmediğinden 3232 sayılı Kanununun yürürlükte kalması gereken hükümlerinin tasarıya geçirilmesi ve bu kanunun yürürlükten kaldırılması uygun görülmüştür.

Bu esasa göre yeniden tanzim edilen kanun tasarısı Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Mardin	Kastamonu	Ankara
R. Erten	M. Akalm	F. Öymen
Ankara	Aydın	Bolu
C. Gölet	Gl. R. Alpman	C. S. Siren
Diyarbakır	Diyarbakır	Kastamonu
C. Ekin	Ş. Uluğ	T. Coşkan
Kırşehir	Konya	Malatya
Ş. Torgut	Dr. M. F. Dündar	M. S. Eti
Niğde	Ordu	Samsun
R. Gürsoy	H. Yalman	M. A. Yörüker
Seyhan	Trabzon	Urfa
A. R. Yüreğir	A. R. Işıl	E. Tekeli

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Hava Müdafaa Genel Komutanlığının lâğvına dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 11 Haziran 1937 tarihli ve 3231 sayılı Kanunla kurulmuş olan Hava Müdafaa Genel Komutanlığı lâğvedilmiştir.

MADDE 2. — Hava Müdafaa Genel Komutanlığının 3231, 3502 sayılı kanunlarla ve bunlarla ilgili tüzük ve yönetmeliklerde yazılı görevleri, Millî Savunma Bakanlığınca tesbit olunan esaslara göre düzenlenir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
Ş. Günaltay	Başbakan Yardımcısı
	N. Erim
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
	Futd Sirmen
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
H. Çakır	E. Erişirgil
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
	I. R. Aksal
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
T. Banguoğlu	Ş. Adalan
Ekö. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
Vedat Dicleli	Dr. K. Bayazit
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
	Cavid Oral
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
Dr. Kemal Satır	Reşat Ş. Sirer
	İşletmeler Bakanı
	Münir Bırsel

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİTİRİŞİ

3502 sayılı Kanuna ek Kanun tasarısı

MADDE 1. — Yurdun hava tehlikesine karşı savunması işleri, Millî Savunma Bakanlığınca görevlendirilecek komutanlıklara yürütülür.

MADDE 2. — Bütün yurda şâmil hava koruma plânlarının hazırlanması ve 3502 sayılı kanunda yazılı Hava Savunma Genel Komutanlığına ait olan vazifeler de bu komutanlıklara yapılır. Bu maksatla görevlendirilecek komutanlık ilgili Bakanlıkların ve müstakil kurumlara kurullarını mütalâasını alır ve bunlarla doğrudan doğruya muhabereye yetkilidir.

MADDE 3. — Bakanlıkların Hava Savunmasına ait işlerini düzenlemek üzere, Genelkurmay Başkanlığının Başkanlığında Kara, Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ile Bakanlıklar müsteşarlarından mürekkep bir (Yüksek Hava Korunma Komisyonu) kurulur. Kara Kuvvetleri Komutanı Komisyonun asbaşkanıdır.

MADDE 4. — 3231 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun Bakanlar Kurulunca yürütülür.